

dokonce utlačovala, jestliže je chápe jako součást přírody. I když lze prokázat, že tento argument má značnou váhu, zdá se, že celý problém až příliš zjednodušuje. Proto bych chtěla v následující části obhájit a rozpracovat tezi, že se „pouze“ domníváme, že ženy jsou přírodě blíže než muži. To znamená, že kultura (stále poměrně jednoznačně ztotožňována s muži) sice uznává, že se ženy na jejich speciálních procesech aktivně podílejí, ale současně na ně pohlíží jako na bytosti, které jsou zakořeněny v přírodě nebo k ní bezprostředněji tíhnou.

Toto přehodnocení se může jevit jako méně významné nebo dokonce triviální, domnívám se však, že lépe vyjadřuje kulturní předpoklady. Kromě toho má takto formulované tvrzení několik analytických předností před zjednodušenou formulací, o čemž budu diskutovat později. Mohli bychom jen zdůraznit, že i revidovaná argumentace stále zahrnuje pankulturní devalvování žen, protože i v případě, kdy ženy nejsou ztotožňovány s přírodou, přece jenom jsou chápány jako bytosti nižšího řádu, jako ty, které transcendují přírodu méně než muži. Dalším úkolem této stati je proto zamyslet se nad otázkou, proč tomu tak je.

PROČ SI O ŽENĚ MYSLÍME, ŽE JE BLÍŽE PŘÍRODĚ?

Vše samozřejmě začíná tělem a přirozenými prokreativními funkcemi, které jsou vlastní jen ženám. Pro diskusi můžeme vybrat tři roviny, v nichž má tento absolutní fyziologický fakt význam: 1) zdá se, že ženské tělo se svými funkcemi, díky tomu, že se více a déle zabývá „životem druhu“, lokalizuje ženu blíže přírodě, zatímco mužská fyziologie skýtá muži příležitost, aby se v mnohem větší míře zabýval projekty kultury; 2) ženské tělo a jeho funkce staví ženu do sociálních rolí, které jsou v kulturním procesu považovány za role nižšího řádu než role určené mužům; a 3) tradiční sociální role, vnucené ženě díky jejímu tělu a jeho funkcím, ve svém důsledku strukturují její psychiku, která je, stejně jako fyziologická přirozenost ženy a její sociální role, chápána jako entita více spjatá s přírodou. Budu proto hovořit o každém z uvedených aspektů zvlášť; nejdříve ukáži, jak v každém jednotlivém případě určité faktory výrazně směřují k tomu, aby ženu spojovaly s přírodou, pak uvedu další faktory, které demonstrují její plnou

účasť na kultuře, kombinované faktory, které ji stavějí do problematické intermediární pozice. V průběhu diskuse se objasní, proč jsou muži naopak chápáni jako méně intermediární, jako mnohem „kulturnější“ než ženy. A znovu podotýkám, že se tím zabývám jen v plánu kulturních a lidských univerzálií. Mám v úmyslu aplikovat tyto argumenty na zobecněnou kategorii lidstva; vyrůstají z lidského údělu, tak jak jej lidstvo do dnešní doby prožívalo a čelilo mu.

1. *Fyziologie ženy jako bytosti bližší přírodě.* Tuto část mé argumentace poměrně citlivě, přesvědčivě a s použitím značného množství průkazného materiálu anticipovala už poměrně dávno Simone de Beauvoir (1953). De Beauvoir nově zkoumá fyziologickou stavbu, vývoj a funkce osoby ženského pohlaví a dospívá k závěru, že „žena častěji než muž padne za oběť druhu“ (str. 60). Poukazuje na to, že mnohé významné zóny ženského těla a procesy v něm probíhající zdánlivě nemají pro zdraví a stabilitu ženy žádný význam; pokud však plní své specifické organické funkce, bývají často zdrojem neklidu, bolesti a nebezpečí. Zdraví ženy není závislé na existenci prsů; mohou být v jakékoliv fázi jejího života odnаты. „Mnohé sekrece vaječnicků fungují ve prospěch vajíčka tak, že podporují jeho zrání a přizpůsobují dělohu k jeho potřebám; pokud jde o organismus jako celek, spíše přispívají k jeho nerovnováze než k jeho regulaci – žena je spíše uzpůsobena potřebám vajíčka než vlastním požadavkům“ (str. 24). Menstruace bývá často nepříjemná, někdy bolestivá; často má negativní vliv na psychiku a v každém případě má za následek nepříjemné vykonávání očisty a odstranění znečištěných menstruačních prostředků; a pak je tu i další problém, o němž se de Beauvoir nezmiňuje: v mnoha kulturách menstruace přerušuje obvyklou každodenní činnost ženy a uvrhne ji do stigmatizovaného stavu, jehož důsledkem jsou různá omezení jejich činnosti a sociálních kontaktů. V těhotenství je mnoho jejich vitamínů a minerálních zdrojů odčerpáváno k výživě plodu, čím jsou odčerpávány její vlastní síly a energie. A konečně samotný porod je bolestivý a nebezpečný (str. 24-27 různě). De Beauvoir zkrátka soudí, že žena „otročí lidskému druhu více než muž, že její živočišnost je očividnější“ (str. 239).

Zatímco kniha Simone de Beauvoir je ideologická, zdá se, že její průzkum ženské fyziologické situace je správný a přesný. Je prostě faktem, že procentuálně delší časový úsek života ženy bývá proporcčně větší podíl jejího těla částečně, někdy převážně zaměstnán přírodními procesy, které se